

Individer i krig

Ap 6/4-95

bok

VI VALGTE DET VI IKKE KJENTE

Norske krigsdeltagere om dengang og nå.
Forlaget Forum

Først og fremst et budskap til dagens unge.

Boken med den noe slit-somme tittel «Vi valgte det vi ikke kjente» er en bok til frigjøringsjubileet. Åtte krigsdeltagere gir fra ulike ståsteder sine erfaringer. Andreas Skar-tveit har tatt initiativet, og han er også bokens redaktør. De åtte har alle fått spørsmål om hvorfor de valgte å kjempe, hva de har opplevd og hva dette har betydd for dem. Det siste og mest interessante spørsmål er hva disse veteranene, som er fra 73 til 85 år gamle, har å si til dagens ungdom.

Bidragstyperne er: Hans Christian Mamen, grenselos, senere prest, Thor-leif Hansen, krigsseiler, senere telegrafist på hvalfangst, Johan Koren Christie, bombeflyver, senere generalmajor, An-næus Schjødt, jagerfly-ver, senere høyesterettsadvokat, Einar Lundeby, lektor, senere professor, Henriette Bie Lorentzen, lærer ved Nansenskolen, Ravensbrück-fange, senere lektor, Håkon Sne-ve, partisan under den røde armé, senere la-grettsmann og Erling Rønneberg, hjemme-frontsmann, senere ord-fører i Ski. Andreas Skar-tveit har valgt folk som ikke har skrevet meget om krigen. Dette er fak-tisk en fordel, alle innleg-gene er nøkterne, ærlige og fri for journalistisk spesialvinkling. en annen fordel er at samtlige bi-dragstyperne uttaler seg som frittstående indivi-der – de behøver ikke len-ge ta noen sidehensyn. Det styrker boken – det er som bekjent av fulle folk og pensjonister man får høre sannheten.

Det er ikke mulig å fin-ne noen klar fellesnevner for bidragene, men gene-rellt blir man imponert

over den tyngde og tole-ranse som ligger bak ar-gumentasjonen, og hvor opptatt disse veteranene er av fremtiden. I motset-ning til vår tids materia-lisme finner vi her ideal-isme og offervilje. Det er bemerkelsesverdig hvor-dan diktere og klassikere stadig slites, våre ånds-høvdingers ord har øyen-synlig vært til stor støtte når krigens krav og ut-fordringer strømmet på.

To av bidragene skiller seg ut. Sneves, som er ført i pennen av Kjell Fjærtøft, og Rønnebergs. Kommunisten Sneve rømte allerede i juni 1940 til Fiskerhalvøya for å få hjelp til en illegal norsk avis. Sovjet og Tyskland var på det tidspunkt bundet sammen i en ik-ke-angrepspakt, og Sne-ve får en ublid mottagel-se hos sine kommunistis-ke venner. Etter krigen blir han overvåket av norsk politi. Sneves be-retning er derfor fylt av bitterhet, mens de andre bidragstyperne snarere gir uttrykk for at de ikke vil ha unnvært erfaringene fra krigens harde skole.

Hjemmefrontsmannen Rønneberg forsøker – nå 50 år senere – å forklare de motiver som drev frontkjemperne. Mange var tenåringer i den for-virrede og forvirrende ti-den da de lot seg verve. Noen vil muligens ta til motmæle mot Rønne-bergs fremstilling, men under alle omstendighe-ter er den norske krigs-deltagelse på Østfronten en del av vår historie, og den bør ikke fortrenses.

Vi som var unge i 1940, ble stilt overfor skjebne-tunge valg, og det var of-te lite hjelp å få fra den eldre generasjon. Det skjedde en brutal men-eske-sortering i sort og hvitt – slik er krigen. Bi-dragstyperne forsøker å belyse dette hovedtema, og hva det har betydd for dem senere i livet. Dette gjøres uten selvgod døm-mesyke, og med stor for-ståelse for motpartens problemer.

Boken er meget lesver-dig, og den har først og fremst et budskap til da-gens ungdom.

WERNER CHRISTIE